

CALEA MÂNTUIRII

Săptămânal editat de Centrul de Studii Teologice-Istorice și de Prognoză Pastoral-Misionară al Facultății de Teologie Ortodoxă Arad.
Redactor fondator (1935): Preot Ilarion V. Felea. Apare cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Timotei, Arhiepiscopul Aradului

EDITORIAL

Biserica – mediul de atingere a Tainei credinței

Prezența constantă a creștinilor în sfânta biserică este un act de credință, dar și un gest de apropiere de Dumnezeu, doar suntem în Casa Lui. Această apropiere ne duce în raza sfințitoare a harului care ne vindecă, ne întărește și ne oferă perspectiva înveșnicirii. Devenim mai conștienți de aceasta prin evidențierea minunilor relatate de Sfânta Scriptură, toate indicând lucrarea înnoitoare, transformatoare și vindecătoare de bolile trupesti și sufletești a credinței în Hristos Iisus, manifestată în Biserică.

Potrivit învățaturii noastre de credință, Biserica este viața de comuniune a oamenilor cu Dumnezeu prin Hristos în Duhul Sfânt, manifestată concret prin acte de credință, prin participarea la aceleași Sfinte Taine și slujbe săvârșite de cei investiți cu puterea Duhului Sfânt în acest sens de către Hristos însuși, episcopii și preoții.

Părintele Dumitru Stăniloae arată că oficierea Sfintelor Taine ale Bisericii, ca și al oricărui alte slujbe sau rugăciuni se săvârșesc: „la întâlnirea a două subiecte umane deschise prin credință Duhului Sfânt lucrător în ambianța Bisericii, întâlnire care se prelungește și în atingerea trupestă directă între ele, sau prin mijlocirea unei materii. Nu materia, și nici cuvintele rostite sau gesturile săvârșite, luate în ele însele, constituie Taina, ci ea se constituie în întâlnirea în credință a celor două persoane în ambianța Bisericii plină de Duhul Sfânt și în atingerea trupestă între cele două persoane, odată cu mărturisirea prin cuvinte a acestei credințe a lor: a uneia care săvârșește Taina și a alteia care o primește” (*Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III).

Astfel, prin toate cele șapte Sfinte Taine, în toate slujbele și rugăciunile Bisericii regăsim mărturisirea credinței la care se adaugă gestul liturgic de atingere care mijlocește lucrarea nevăzută a harului: în Taina Botezului: prin întreținerea afundare în apa sfințită; în Taina Mirungerii: prin pecetluirea cu Sfântul și Marele Mir a tuturor părților trupului; în Taina Euharistiei: prin împărtășirea cu însuși Trupul și Sângele Domnului; în Taina Spovedaniei: prin semnul și cuvintele dezlegării duhovnicului; în Taina

Nunții: prin încununarea și binecuvântarea mirilor; în Taina Preoției: prin punerea mâinilor arhierului; iar în Taina Maslului: prin ungerea bolnavului etc.

În contextul unei culturi și a unor influențe care ne propun închiderea egoistă a credinței în chip individualist („de ce să mai mergem la biserică, că doar ne putem ruga și acasă”), înțelegem cât de importantă este prezența noastră în biserică, participând la slujbele oficiate aici „cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste”, cum ne îndrumă dumnezeiescul hrisostom în Liturgia sa.

Dumnezeu ne cheamă la El Acasă ca să ne dea ceva. Ce anume?

Știință: „*Învățați-vă de la Mine...*” (Matei 11, 29).

Duhul: „*Luați Duh Sfânt!*” (Ioan 20, 22).

Iubire, pace și bucurie: „*rămâneți întru iubirea Mea; pacea Mea o dau vouă... ca bucuria Mea să fie în voi*” (Ioan 15, 9; 14, 27; 15, 11).

Dar, Hristos ne dă nouă și ceva cu totul de neconceput... „*Rămâneți în Mine și Eu în voi... luați... Acesta este Sângele Meu, care pentru mulți se varsă*” (Ioan 15, 4; Marcu 14, 22, 24). El ne dă Potirul Euharistiei. Așa ceva nu găsim decât în Casa Lui, în Biserica Sa.

Ce frumos ne spunea Părintele Teofil: „Cum să ai pace în suflet dacă tu nu vii la biserică unde preotul transmite adesea binecuvântarea: *Pace tuturor!*”

În vremea postului mare, spre care ne îndreptăm, crește și frecvența prezenței noastre în biserică, deoarece și în rânduiala bisericilor de mir s-a împropiat parte din rânduiala monahală, încât se oficiază slujbe și în cursul săptămânii: Liturgia Darurilor mai înainte sfințite, la care se adaugă deniile: slujba Acatistului Mântuitorului Iisus Hristos și slujba Paraclisului Maicii Domnului.

Această prezență în sfântul lăcaș ne face mai conștienți de împreuna noastră lucrare cu Hristos Domnul la izbăvirea sufletelor noastre la sfințirea trupurilor noastre și a cosmosului, întru auzirea dumnezeieștilor cuvinte: *Îndrăznește, fiică (fiule), credința ta te-a mântuit, mergi în pace.*

Pr. Filip ALBU

PREDICA

Sculându-mă, mă voi duce la tatăl meu

Evangelhia Duminicii a XXXIV-a după Rusalii (a Fiului risipitor)

„Zis-a Domnul pilda aceasta: Un om avea doi fii. Și a zis cel mai tânăr dintre ei tatălui său: Tată, dă-mi partea ce mi se cuvine din avere. Și el le-a împărțit averea. Și nu după multe zile, adunând toate, fiul cel mai tânăr s-a dus într-o țară depărtată și acolo și-a risipit averea trăind în desfrânări. Și după ce a cheltuit totul, s-a făcut foamete mare în țara aceea, și el a început să ducă lipsă. Și ducându-se, s-a alipit el de unul din locuitorii acelei țări și acesta l-a trimis la țarinile sale să păzească porcii. Și dorea să-și sature pânțelele din roșcovele pe care le mâncau porcii, însă nimeni nu-i dădea. Dar venindu-și în sine a zis: Câți argați ai tatălui meu sunt îndestulați de pâine, iar eu pier aici de foame! Sculându-mă, mă voi duce la tatăl meu și-i voi spune: Tată, am greșit la cer și înaintea ta; nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău. Fă-mă ca pe unul din argații tăi. Și, ridicându-se, a venit la tatăl său. Și încă departe fiind el, l-a văzut tatăl său și i s-a făcut milă și, alergând, a căzut pe grumazul lui și l-a sărutat. Și i-a zis fiul: Tată, am greșit la cer și înaintea ta și nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău. Și a zis tatăl către slugile sale: Aduceți degrabă haina lui cea dintâi și-l îmbrăcați și dați inel în mâna lui și încălțăminte în picioarele lui; și aduceți vițelul cel îngrășat și-l înjunghiați și, mâncând, să ne veselim, căci acest fiu al meu mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat. Și au început să se veselească. Iar fiul cel mare era la țarină. Și când a venit și s-a apropiat de casă, a auzit cântece și jocuri. Și chemând la sine pe una dintre slugi, a întrebat ce înseamnă acestea. Iar ea i-a răspuns: Fratele tău a venit și tatăl tău a înjunghiat vițelul cel îngrășat, pentru că l-a primit sănătos. Și el s-a mâniat și nu voia să intre; dar tatăl lui, ieșind, îl ruga. Însă el, răspunzând, a zis tatălui său: Iată, de atâția ani îți slujesc și niciodată nu am călcat porunca ta. Și mie niciodată nu mi-ai dat un ied, ca să mă veselesc cu prietenii mei. Dar când a venit acest fiu al tău, care ți-a mâncat averea cu desfrânate, ai junghiat pentru el vițelul cel îngrășat. Tatăl însă i-a zis: Fiule, tu totdeauna ești cu mine și toate ale mele ale tale sunt. Trebuia însă să ne veselim și să ne bucurăm, căci fratele tău acesta mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat” (Luca 15, 11-32).

Această pildă arată drama omului ce se îndepărtează de Dumnezeu, ieșindu-și din fire și urmându-și patimile sale. Fiul risipitor se îndepărtează de casa tatălui său, închipuindu-și că acolo departe, își va trăi viața fără nici un fel de îngrădiri, dar în locul fericirii așteptate, se lovește de răutate, lipsuri, suferință, singurătate și ajunge chiar în primejdie de moarte. Plăcerile vinovate își cer plata. Despre acest fiu risipitor nu se spune că a făcut cuiva vreun rău, poate doar tatălui său, luându-și partea din averea adunată prin osteneala părintelui său. El nu îl roagă pe tatăl său ci pretinde partea lui după dreptate. Porunca Domnului spune: „Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta, ca să-ți fie bine și să trăiești ani mulți pe pământul pe care Domnul Dumnezeu tău ți-l va da ție” (Ieșire 20, 12). Au plecat și Avraam și Iacob din casa tatălui lor, dar au plecat cu binecuvântarea părintelui lor și Dumnezeu le-a purtat de grijă și a sporit averea lor. Fiul risipitor a plecat de voia lui și a risipit averea tatălui său pe plăceri vinovate.

Averea cea mai însemnată a omului, este mintea. Mintea omului supus patimilor sale se risipește, rătăcește în gânduri pătimase, spre plăceri de tot felul, spre pofta de mâncăruri ce nu sunt de trebuință, spre lucruri nefolositoare, spre slava deșartă. Numeroasele griji întunecă mintea lui și nu se mai poate bucura de nimic. Curățirea de patimi dă omului lumina minții și dreapta socoteală prin care deosebește binele de rău. Dumnezeu, cel ce a creat toate, a dat omului conștiința, ca pe un învățător ce nu poate fi înșelat. Acest învățător ne arată ce este bine și ne muștră când facem răul. Atunci când omul disprețuiește învățătura și ignoră muștrarea conștiinței, vine asupra lui dreptatea lui Dumnezeu. Foametea este pedeapsa lui Dumnezeu pentru lipsa de credință: „Pentru că tu n-ai slujit Domnului Dumnezeului tău cu veselie și cu bucuria inimii, când erai îmbelșugat de toate.

Continuare în pagina 2
Pr. Ioan LAZĂR

Din sumar

▶ Triodul. Carte de cult
pagina 3, Ioan-Claudiu Moca

▶ Știri
pagina 4

Sculându-mă, mă voi duce la tatăl meu

Urmare din pagina 1

Vei sluji vrăjmașului tău, pe care-l va trimite asupra ta Domnul Dumnezeuul tău, când vei fi în foamete și în sete și în golătate și în tot felul de lipsă; acela va pune pe grumazul tău jug de fier și te va istovi” (Deuteronom 28, 47-48). Dar, ne putem gândi că foamea cea trupeză trezește în suflet foamea de Dumnezeu (Matei 5, 6). Cel ce trăiește o viață cumpătată are parte de belșug și bunăstare, cel ce trăiește în desfrânare se condamnă de bunăvoie la ofilirea puterilor sale duhovnicești ceea ce duce la moartea duhovnicească.

Argații erau îndestulați de pâine. Slujitorii Tatălui ceresc nu sunt lipsiți de pâinea vieții, lor nu le lipsește nimic. Fiul risipitor s-a depărtat de tatăl său. Lipsit de toate, cuprins de deznădejde, slujește unui stăpân străin, păzind porcii, simbolul văzut al necurăției. Poate nu întâmplător ajunge în această slujbă. Prin viața sa pătimășă s-a asemănat acestor animale. Flămând și umilit își vine în fire, își vede păcatul, se hotărăște să se întoarcă la tatăl său, ca unul din argații săi. Prin faptul că fiul când a dat de greu și-a venit în sine, înțelegem că atunci când omul săvârșește păcatul își iese din sine. În sinea lui tot omul este bun, este după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, de aceea nimeni nu se bucură când i se spune că este un om rău. În conștiința lui fiecare știe că trebuie să fie bun și să împlinească binele. Păcatul îl îmbată pe om, îl scoate din fire, îl trage spre stări nepotrivite cu statura lui de cunună a creației. Suferința este mijlocul prin care omul se trezește din patimi și se întoarce la virtute, la starea de curăție.

Într-o pildă se spune că de multe ori, gospodarii din vreun sat în loc să meargă pe drumul cuvenit, o iau, peste câmp, pe arătură. Stăpânii fac șanț, dar oamenii sar peste el. Pun spini și scaieții și nu mai poate trece nimeni. Se duc toți la drumul

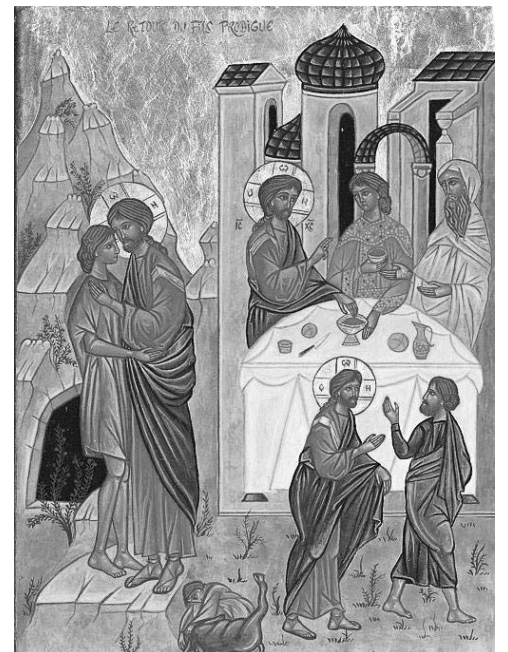
cuvenit. Spini și scaieții sunt simbolul suferinței și durerilor omenești. Voia lui Dumnezeu este ca omul să meargă pe cărarea Lui, cea cuvenită, dar adesea o ia „peste câmp”, săvârșind fărâdelegea. Atunci el așază în calea omului un șanț de suferință, un mic obstacol pe care nu îl poate trece. Apoi dacă nu se îndreaptă la calea cea bună așază spinii și ghimpii suferințelor și omul de nevoie se întoarce la calea cea bună. Despre aceasta Sfântul Apostol Pavel spune: „Nu vă lăsați înșelați. Tovărășiile rele strică obiceiurile bune. Treziți-vă cum se cuvine și nu păcătuiți. Căci unii nu au cunoștință de Dumnezeu; o spun spre rușinea voastră” (I Corinteni 15, 33-34).

În acest fiu risipitor, credința nu a fost pe deplin înăbușită de patimi, de aceea el nu a căzut în deznădejde ci și-a venit în fire și-a recunoscut greșeala, s-a hotărât să se întoarcă acasă. Știe că tatăl său este bun și îl va putea ierta. De aceea se întoarce acasă, chiar dacă precum un argat, el vrea să fie alături de tatăl său. Smerenia lui, conștiința păcatului propriu, lacrimile lui au încălzit inima tatălui său și acesta i-a iertat păcatul și i-a redat demnitatea de fiu.

Vedem din această pildă că nici un păcat, oricât de grav ar fi, nu ne poate lipsi de Împărăția Cerurilor, dacă-l mărturisim cu sinceră căință și ne înfrânăm de la săvârșirea lui. Nici mulțimea, nici felul păcatelor noastre nu poate schimba mila lui Dumnezeu, dacă le descoperim cu căință, sub epitalul duhovnicului, cu hotărârea de a începe o nouă viață, conformă voinței dumnezeiești. Tatăl său l-a primit ca pe fiul său cel iubit, bucurându-se de întoarcerea lui. Tatăl știa că fiul său are să se întoarcă, de aceea îl aștepta, l-a văzut de departe și a alergat în întâmpinarea lui și l-a îmbrățișat. Așa și Tatăl ceresc se bucură de cel păcătos care se întoarce la pocăință, „în cer va fi mai multă bucu-

rie pentru un păcătos care se pocăiește, decât pentru nouăzeci și nouă de drepti, care n-au nevoie de pocăință” (Luca 15, 7). Această parabolă ilustrează procesul îndreptării oricărui suflet, această lucrare tainică, sinergie armonioasă a harului divin și libertății umane.

Fiul cel mare și cuminte care nu a ieșit din voia tatălui, nu a trecut prin cuptorul ispitelor, sufletul lui este plin de pizmă și lipsit de dragoste. El nu se bucură de venirea fratelui său, nici măcar nu spune *fratele meu* ci „fiul tău”. Devenise străin de propriul frate. Despre aceștia Sfântul Ioan Evanghelistul spune: „Dacă zice cineva: iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăște, mincinos este! Pentru că cel ce nu iubește pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe Care nu L-a văzut, nu poate să-L iubească. Și această poruncă avem de la El: cine iubește pe Dumnezeu să iubească și pe fratele său” (I Ioan 4, 20-21). Devenise și îndărătnic, nu mai ascultă nici de tatăl său. În întinericul invidiei era convins că era mai bun decât fratele său. Uscăciunea spirituală îl face să refuze ospățul dat de tatăl său. Nu se poate bucura „zic vouă că mulți de la răsărit și de la apus vor veni și vor sta la masă cu Avraam, cu Isaac și cu Iacov în împărăția cerurilor. Iar fiii împărăției vor fi aruncați în întinericul cel mai din afară; acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților” (Matei 8, 11-12). De aici înțelegem că dacă nu avem iubire, respectarea formală a unor prescripții nu este de ajuns pentru mântuirea sufletului. Am putea numi gestul fiului mare revolta sau cărtirea dreptilor. Cei ce se consideră pe ei a fi drepti sunt adesea disprețuiesc pe cei pe care ei îi consideră a fi păcătoși, fiindcă nu gândesc și nu trăiesc precum o fac ei. Cel ce se consideră pe sine drept, greu va ajunge la cunoașterea stării lui de păcătoșenie. Și mai mult decât atât, din pricina mândriei aceștia ignoră și mustările conști-

inței. Păcatele nemărturisite cresc și se întăresc, devin o povară și o permanentă frământare însoțite fiind de o veșnică teamă de judecată. Recunoscându-ne păcatele și mărturisindu-le, învingem în noi mândria și am făcut un pas spre Dumnezeu. Atunci Dumnezeu va veni în ajutorul nostru și ne va scoate din mociroșia păcatului.

Din pilda fiului risipitor vedem că nu este de ajuns a conștientiza starea de păcătoșenie ci trebuie să ne depărtăm de locul și de anturajul în care am păcătuit. Să luăm aminte la una din stihirile zilei din Triod: „Să cunoaștem fraților, puterea tainei, că preabunul părinte, întâmpinând pe fiul cel desfrânat, care s-a întors de la păcat la casa părintească, îl îmbrățișează și iarăși îi dăruiește cunoașterile mării Sale; și veselie de taină face celor de sus, înjunghiind vițelul cel îngrășat; ca noi să viețuim cu vrednicie Celui ce a junghiat, Celui iubitor de oameni, Părintelui și Celui mărit ce S-a junghiat, Mântuitorul sufletelor noastre”.

Amin.

Cele trei chipuri ale Credinței

Când se vorbește despre Credința Ortodoxă, trebuie avute în vedere trei chipuri, înțelesuri sau fețe ale Credinței, deoarece neglijarea întregului duce la discuții sterile fără rost.

Împărțirea este scolastică, dar utilă.

a. Credința ca opinie/păreră. Cel mai adesea se întâlnește în fraze ca „...după părerea mea...”, „...în opinia mea...”, „...pare-mi-se că...”. Această latură sau ‘față’ a credinței este cea mai impregnată de personalitatea fiecăruia, fiecare având dreptul la părerea sau opinia lui. Dar și greșelile față de Credința Ortodoxă sunt cele mai dese, dar nu grave, fiind ușor corectabile prin informare sau maturizare duhovnicească.

În Sfânta Tradiție a Sinoadelor, expresia acestui chip îl găsim la semnarea hotărârilor expuse în documentele emise de Sinoade: „...păruți-s-a

nouă și Duhului Sfânt...”.

b. Credința ca fidelitate / credincioșie. Acest aspect îl vedem în Vechiul Testament când Dumnezeu supărat pe poporul evreu îi reproșează lipsa de credincioșie. Sau dimpotrivă laudă credincioșia lui Moise „... el este credincios în toată casa Mea” (Numeri 12, 7)

Din viața duhovnicească derivând în limba noastră română avem expresiile despre credincioșia soților („... i-a fost (sau nu) soț (nevastă) credincios(ă)...”), și expresia „... jurământul de credință” al soldaților, însemnând jurământ de fidelitate față de țară și oaste.

La acest chip încălcările credinței aduc asupra celui ce face acest lucru apelative ca: înșelător, trădător.

c. Credința ca învățătură / știință. Avem ‘Învățătura de Credință’, însemnând ‘dreaptă

credință’ sau ‘adevărată / dreaptă învățătură’ - doxa în limba greacă fiind folosit pentru credință cât și pentru învățătură, lege, știință.

Sfânta Scriptură abundă de chemarea de a fi statornici în Învățătura lui Dumnezeu „Oricine se abate și nu rămâne în învățătura lui Hristos nu are pe Dumnezeu; cel ce rămâne în învățătura Lui, acela are și pe Tatăl și pe Fiul.” (II Ioan 1, 9). „Iar când Iisus a sfârșit cuvintele acestea, mulțimile erau uimite de învățătura Lui” (Matei 7, 28). „Cel care se teme de Domnul va primi învățătura și cei care mănecă (il caută dis-de-dimineață) vor afla bunăvoință” (Ecleziast 32, 15)

Abateră de la Credință / Învățătura a provocat reacție, organizându-se Sfintele Sinoade care mai apoi au clarificat curățenia Învățăturii.

Se constată că uneori, în

discuții se încurcă chipurile / înțelesurile Credinței astfel că unul enunțând o opinie greșită sau nu, iar celălalt invocând anatema unui Sinod. De la o opinie greșită până la erezie (greșeală constatată ca atare și condamnată de un Sinod) este o oarecare cale de parcurs. Opiniile greșite sunt corectabile unele de la sine în timp prin maturizarea duhovnicească; altele prin informare și catehizare. Devierile din Învățătura (de la punctul ‘c’) nu se rezolvă de

oricine care are o opinie, ci în trepte: de sinaxe sau luări de cuvânt în public a oamenilor duhovnicești care atrag atenția și-și argumentează opinia asupra unei devieri, de forurile superioare, și dacă e necesar în Sinod care aduc hotărârile necesare în funcție de caz.

Toma MUNTEAN

Triodul. Carte de cult

În săvârșirea sfintelor slujbe, Biserica Ortodoxă urmează o anumită rânduială, un tipic, care s-a fixat în scris în cărți speciale numite cărți liturgice. La fixarea tipicului cântărilor de slujbă bisericească un rol important l-au avut mănăstirile și în primul rând mănăstirile de la Atos, unde s-au găsit cele mai multe manuscrise liturgice ale cântărilor de slujbă ortodoxă: Mineie, Trioade, Penticostare, Liturghiere, Molitfelnice, cărți de Psaltichie, și altele, scrise de copiii care au trăit în mănăstiri sau aduse aici și păstrate din alte părți. (Pr. Prof. Ene Braniște, „Originea, instituirea și dezvoltarea cultului creștin”, în rev. *Studiile Teologice*, 1963, p. 132-140).

Numele de Triod vine de la termenii grecești triodion sau tres odi, trei pesne, cântând sau cântări. Cartea de slujbă conține cântările și citirile din perioada „patruzecimii”, a „paresimilor” sau a Postului Mare și a Duminicilor care îl anticipează. Triodul este așadar cartea liturgică a Postului Mare. El conține cântările și pericopele biblice pentru fiecare zi a perioadei postului, începând cu Duminica Vameșului și a Fariseului și sfârșind cu vecernia din Sfânta și Marea Zi a Sâmbetei din săptămâna Patimilor Domnului, (Alexander Schmemmann, *Postul cel Mare*, București, 1995).

Perioada Triodului este de o însemnătate deosebită pentru viața și educația religioasă și morală a creștinului. Slujbele din perioada Postului Sfințelor Paști, amintesc de evenimente copleșitoare: patimile, răstignirea și moartea Mântuitorului. Acestea pot converti simțurile stăpânite de indiferență și amorțeală, pot trezi preocuparea pentru pocăință, care treptat se transformă într-o adevărată dorință. Vremea Triodului și a Postului Mare pune sufletul într-o continuă luptă ca în nici o altă perioadă a anului bisericesc, luptă permanentă pentru izbăvirea de păcat. Triodul pe de o parte oglindește frumusețea binelui spre care sufletul tinde mereu, iar pe de altă parte, detestă răul și condamnă viciul. De la Duminica Vameșului și Fariseului până în noaptea cea luminoasă a Învierii, slujbele Triodului cuprind o profundă și detaliată analiză psihologică a acestei frământări care continuu țintește să îndepărteze răul și să aducă biruința binelui.

Duminica Vameșului și a Fariseului, prima duminică cu care se deschide perioada Triodului, începe cu rugăciunea vameșului smerit, care din adâncul sufletului zicea: „Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosul”. Triodul evocă momente dramatice din istoria biblică a creației și a căderii în păcat, a izgonirii propărinților din rai, a gustării morții, a iertării și a mântuirii prin Patimile și Jertfa Mântuitorului mai întâi, iar apoi prin împărțirea cu Sfintele Taine și din toate celelalte mijloace sfinte și sfințitoare, între care căința, mărturisirea păcatelor, postul, Taina Sfinței Spovedanii și împărțirea cu Sfintele Daruri, ocupă un loc privilegiat. Este ceea ce exprimă atât de plastic și tristul și nostalgicul psalm 136: „La răul Babilonului am șezut și am plâns când ne-am adus aminte de Sion”. El era cântat de evrei în captivitatea babilonică și a devenit pentru todeauna cântecul omului atunci când realizează îndepărtarea sa de Dumnezeu și, realizând aceasta, devine un om nou. Lucrul acesta îl teologhisește Marele Canon de pocăință al Sfântului Andrei Criteanul, inspirat și numit de un teolog ortodox „Cântecul lacrimilor” (Olivier Clement, *Le chante du larmes*, Paris, 1988), atunci când el începe astfel: „de unde voi începe a plânge faptele mele cele ticăloase? Ce începere voi pune, Hristoase, tânguirii

acestei de acum”.

Sfântul Andrei Criteanul împletește cu unică măiestrie marile teme biblice: Adam și Eva, Raiul și căderea în păcat, Noe și potopul, David, Pământul făgăduinței și în cele din urmă Hristos și Biserica cu mărturisirea păcatului și pocăința. (Alexander Schmemmann, *Postul cel Mare*, București, 1995, p. 68-90).

Înainte de toate virtuților este pusă smerenia, în opoziție cu mândria înfrățită de persoana fariseului. Triodul prin rugăciunile și cântările sale îndeamnă la o coborâre în adâncurile sufletului, în cele mai ascunse unghere ale lui, îndeamnă la o cunoaștere de sine, la o cunoaștere a gândurilor și simțămintelor, precum și la stăpânirea lor. Ori cât de întunecat de păcate ar fi creștinul, descoperă o rază de lumină și de adevăr în sufletul său în urma acestor investigații de-a dreptul temerare. Conținutul sfintelor slujbe ale Triodului în care se reflectă frământările sufletului însetat de mântuire au o mare însemnătate pentru viața religios-morală a creștinilor. Smerenia face ca rugăciunea noastră să fie ascultată și primită de Dumnezeu. Creștinul se roagă lui Dumnezeu pentru ca inima și sufletul să-i fie gata de pocăință: „Ușile pocăinței deschide-mi mie, Dătătorule de viață, că mănecă duhul meu la Biserica Ta cea Sfântă; în cărările mântuirii îndreptează-mă, Născătoare de Dumnezeu, căci tu păcate grozave mi-am spurcat sufletul meu; La mulțimea faptelor mele cele rele, cugetând eu ticălosul, mă cutremur de înfricoșata zi a judecății...” (Mărire glas 8 de la utreniile Triodului). Se roagă să-i dea putere de căință pentru păcatele care i-au întinat trupul și sufletul. Smerenia este cheia care-i deschide ochii minții ca să vadă mulțimea faptelor celor rele și să cugete asupra lor. Prin porțile largi deschise ale sufletului de rugăciunea însoțită de smerenie, pătrunde puterea pocăinței, care continuu cere milostivirea lui Dumnezeu: „Ca vameșul suspin și cu tânguiri neîncetate mă apropiu eu, Doamne, acum cu milostivirea Ta miluiește-mă și pe mine cel ce îmi petrec acum viața cu smerenie” (Mărire de la peasna I a utreniei din duminica Vameșului și Fariseului). În Triod se exprimă căința pentru păcatele săvârșite, pentru pierderea fericirii din rai și dorul după întoarcerea fericirii pierdute, se preamărește postirea și cumpătarea, ca mijloace de virtute și de mântuire, se pregătește sufletul în așteptarea Patimilor Mântuitorului și se înalță durerea Sfințelor Patimi.

Slujbele patruzecimii exprimă părerea de rău pentru păcatele noastre, pentru pierderea fericirii din rai, conțin cereri către Mântuitorul pentru îndurare și întoarcerea fericirii pierdute și preamăresc ajunarea și cumpătarea ca mijloace de virtute și de mântuire. Diferența dintre slujbele Triodului și cele ale Mineiului și Octoiului constă în aceea, că în Triod cântarea principală, ce se numește canon nu cuprinde ca de obicei nouă cântări sau ode, ci de regulă numai trei, de unde cartea își are și numele. În canonul trei cântărilor rămâne cântarea sau oda a opta și a noua totdeauna neschimbată, iar celelalte cântări sau ode se schimbă după zilele săptămânii așa, că întâia odă se cântă luni, a doua marți, a treia miercuri, a patra joi, a cincea vineri, iară sâmbăta se cântă oda a șasea și a șaptea împreună cu cele neschimbătoare, adică cu a opta și a noua. De aceea se cântă sâmbăta la mănecândă patrucântând în loc de treicântând.

Compunerea și introducerea Triodului în întrebuințarea bisericească apare după cum se vede din sinaxarul duminicii Vameșului și a Fariseului prin sfinții Iosif

(+830) și Teodor Studitul (+826) din secolul IX, deși unele treicântări sunt compuse de Cosma de Maiuma în Palestina din secolul VIII și de Sfântul Andrei Criteanul (+726), la sfârșitul secolului VII și începutul secolului al VIII-lea. Triodul este o mare lecție de morală religioasă creștină, în care trebuie bine înțeleasă comuniunea de idei din toate duminicile care alcătuiesc această perioadă. De la o duminică la alta, gândurile se reiau și se continuă, toate având un țel precis, curățirea de păcat, transformarea în om nou, demn de a primi bucuria cea mare a Învierii Domnului.

În duminica Fiului Risipitor se pune mai mult accentul pe pocăință. Creștinul se îndepărtează de bine și devine în toată puterea cuvântului rob păcatului, iar când nu mai era cu puțință salvarea, pocăința restabilește totul: „De toată rușinea m-am umplut, necutezând a căuta la înălțimea cerului...” (Mărire de la peasna a III-a a utreniei din duminica Vameșului și Fariseului). În duminica Vameșului și Fariseului s-a dezrădăcinat păcatul mândriei, iar acum al deznădejdiei, atunci s-a cultivat virtutea smereniei, iar acum a nădejdiei.

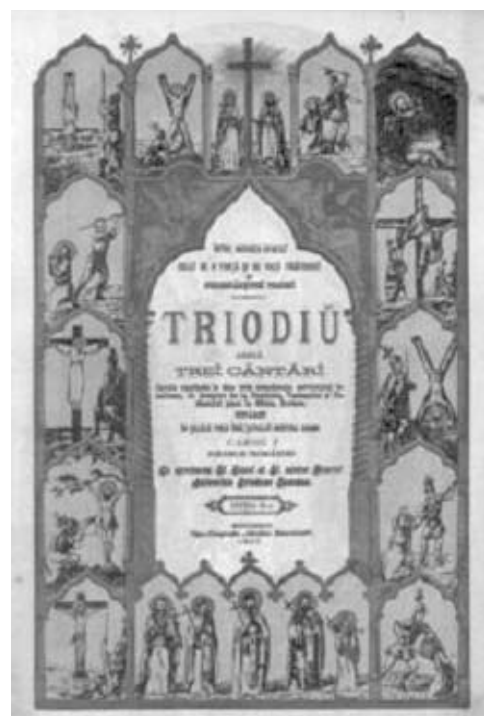
În duminica Înfricoșatei judecăți, Sfinții Părinți au rânduit învățătura despre judecata cea dreaptă, pentru ca nimeni să nu stăruiască în nepăsare sau păcat, socotind că toate se vor trece cu vederea prin bunătatea și iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Apare dreptatea divină, iar sentimentul de pocăință devine mai vibrant: „Deci, o, suflete! Vremea a sosit, aleargă, apucă înainte, și cu credință strigă: Greșit-am Doamne, greșit-am Ție...” (Mărire de la stihovna vecerniei de sâmbătă a Duminicii Înfricoșatei Judecăți).

Duminica Izgonirii lui Adam din rai, în ajunul începutului Postului Mare, pune accent și mai mare pe semnificația duminicii care o preced. Căderea lui Adam din rai oferă iarăși prilej de căință și rugăciune: „De veșmântul cel de Dumnezeu țesut, m-am dezbrăcat...neascultând porunca Ta cea Dumnezeiască, Doamne...” (Stihirea a II-a de la „Doamne strigat-am...” a vecerniei de sâmbătă seara a duminicii Izgonirii lui Adam din rai). Postul Mare al cărui început îl face această duminică care a fost așezată de Sfinții Părinți înaintea celor patruzeci de zile de post cu scopul de a arăta mai bine necesitatea și folosul postului chiar din neascultarea lui Adam, care n-a vrut să postească, să se abțină de la mâncarea din pomul oprit. Sfânta Biserică a rânduit ca prima duminică din Postul Mare să fie închinată Ortodoxiei, înțelegând prin aceasta că adevărata viață religioasă-morală a credinciosului are la bază învățătura de credință așa cum a fost ea primită de la Mântuitorul și prin Sfinții Săi Apostoli, neschimbată, fără adăugiri și fără lipsuri.

În Duminica a doua din post numită a Sfântului Grigorie Palama, credinciosul descoperă unitatea dintre gândirea curat ortodoxă și trăirea ei, pentru care și este numit: Trâmbița Teologiei, Gura cea în-sufletă de focul darului, cinstit locaș al Duhului, stâlpul Bisericii.

Duminica a treia din Postul Mare, a Sfinței Cruci ne aduce aminte de patimile Domnului, să ne întărim în lupta cu păcatele noastre, să descoperim că moartea pe Cruce a Domnului este premisa Învierii Sale.

Duminica Sfinței Cruci este urmată de Duminica a patra a Sfântului Ioan Scărarul, care prin viața lui curată s-a arătat a fi un adevărat purtător al crucii lui Hristos: „Locuitor pustiului și inger în trup și de minuni făcător Te-ai arătat...”. Canonul Sfântului Andrei Criteanul care se citește în joia săptămânii a cincea din post, evocă

sugestiv, începând cu Vechiul Testament și continuând cu Noul Testament până la Înălțarea Domnului, adevăratele criterii și caracteristici ale pocăinței, virtuozității și evlaviei creștine.

Sâmbăta dreptului Lazăr ne descoperă calea spre Învieria Domnului, fiindcă învierea lui Lazăr este doar o anticipare a Învierii Domnului și a învierii celei de obște. Duminica Floriilor reflectă încă odată și mai profund elementul de biruință descoperit de faptul în sine al Intrării în Ierusalim pe de altă parte caracterul ei simbolic, evidențiat chiar de stâlpii de fîn. În sfârșit, săptămâna cea Mare sau a Patimilor, care umple cu valuri de căldură Sfântă această vreme a Triodului petrecută în exerciții spirituale. Acum când Mântuitorul își petrece ultimele zile, ceasuri sau clipe printre fiii oamenilor, acum când așteaptă să fie vândut chiar de un ucenic al Său, să fie judecat și osândit la moarte, acum când împovărat de greutatea Crucii urcă pe Golgota, acum când se află pe cruce pirot, și își dă duhul pentru păcatele noastre.

Această scurtă expunere indică drumul pe care trebuie să-l străbată creștinul ortodox în perioada Triodului în vederea pregătirii sufletești pentru sărbătoarea cea mare a Învierii Domnului. Vremea Triodului, este timpul cel mai potrivit pentru rugăciune, post, pocăință, milostenie și orice faptă bună, acum se poate vorbi mai bine despre păcat, virtute, despre pedeapsă și răsplată, despre rai și iad, este timpul când credinciosul se spovedește și se împărtășește, timpul cel mai nimerit a vorbi despre suflet, despre sfințenie, despre virtuți.

În lumina Triodului, postul însuși nu are doar un sens material, nu se reduce la o abținere de la mâncare și băutură, ci trebuie înțeles ca având o dimensiune mult mai înaltă, cu adânci semnificații și valențe duhovnicești. Ca simplu efort fizic, el este total lipsit de sens fără omologul său duhovnicesc, rugăciunea, milostenia, facerea de bine. Iată ce auzim în Miercurea celei de-a patra săptămâni: „Să lăsăm desfătarea cea trupească, să creștem darurile sufletului și să dăm celor lipsiți pâine”; sau „Să săvârșim dară postul, ne mahnindu-ne la fețe, ci rugându-ne neîncetat” (*Triod* p. 302). Într-adevăr, rugăciunea, milostenia și postul sunt acte fundamentale ale vieții religios-morale creștine. Cine nu se roagă lui Dumnezeu, nu ajută pe aproapele său și nu-și îmbunătățește ființa proprie prin înfrânare, acela este departe de orice religie, chiar dacă întreaga viață vorbește, meditează și scrie despre lucruri religioase. (Vladimir Soloviov, *Fundamentele vieții spirituale*, p. 98).

Ioan-Claudiu MOCA

STIRI

Slujire Arhierescă la Parohia Chelmac, în
Duminica Vameșului și Fariseului

În Duminica Vameșului și Fariseului, a XXXIII-a după Rusalii (17 februarie 2019), Înaltpreasfințitul Părinte Timotei, Arhiepiscopul Aradului, a slujit Sfânta Liturghie Arhierescă împreună cu Preasfințitul Părinte Siluan, Episcopul Eparhiei Ortodoxe Române din Ungaria și Loctiitorul Episcopiei Daciei Felix și cu un numeros sobor de preoți și diaconi, în Parohia Chelmac, care este și satul natal al Ierarhului românilor din Ungaria și Serbia.

Din sobor au mai făcut parte Părintele Arhimandrit Calinic Covaci, Consilierul Administrativ-Bisericesc al Episcopiei din Ungaria, Părintele Protosinghel Visarion Tuderic, Secretarul Eparhial, Părintele Florin Olteanu, Protopopul de Giula și Părintele Origen Sabău, Protopopul de Dobrițan (Debrecen), din Episcopia Ungariei, Părintele Mircea Șirian, Secretarul Protopopiatului de Lipova, Părintele Cornel Ardelean, Parohul Chelmacului și alți clerici, iar slujba a fost prilejuită și de împlinirea unui an de la trecerea la cele veșnice a credinciosului Mănuilă Constantin Alexandru, tatăl Preasfințitului Părinte Siluan. Alături de credincioșii din Chelmac, la slujbă au participat și clerici, monahi și monahii din Ungaria și credincioși din Lipova, Arad, Timișoara, Hunedoara, sau din alte părți, veniți la Chelmac cu acest prilej.

Răspunsurile liturgice au fost date în stil tradițional local bănățean de grupul coral de tineri din sat, intitulat „Anastasis”, care a luat ființă în anul 2007, sub conducerea Părintelui Matei Vasile Florin, Preot Paroh la Parohia Bata și originar din Chelmac, fiind continuatorul primului cor din acest sat, corul plugarilor, înființat la începutul secolului al XX-lea, de Părintele Pavel Bichicean, Parohul satului din acea vreme.

Cuvântul de învățătură al zilei a fost rostit de Preasfințitul Părinte Siluan care a subliniat importanța aparte a acestei duminici, ce inaugurează perioada Triodului și începutul pregătirilor pentru Postul cel Mare din acest an și care ne îndeamnă din nou să ne străduim, prin mersul la biserică, mai multă nevoiță, rugăciune, smerenie și post, să sporim duhovnicește, asemenea, vameșului, dar să ne cunoaștem și păcatele și neputințele noastre, cerând ajutorul lui Dumnezeu, și să încercăm să fugim de ispitele fariseului, care deși se nevoia duhovnicește, ajungând să se creadă mai bun decât alți oameni, și-a pierdut plata ostenețelor sale. Toate învățăturile și Tainele Bisericii noastre au un rost adânc și un folos duhovnicesc, încercând să vină în sprijinul creștinului ortodox și să îi arate care sunt lucrurile bune și de ce primejdii trebuie să se ferească în această viață pentru a-și putea îndeplini menirea și a fi mai aproape de Dumnezeu și de semenii săi.

La momentul potrivit, copiii au fost împărțiți cu Sfintele Taine.

Îndată după Sfânta Liturghie, soborul slujitor, condus de Înaltpreasfințitul Părinte Timotei, Arhiepiscopul

Aradului, a săvârșit slujba parastasului la 1 an de la trecerea la cele veșnice a robului lui Dumnezeu Constantin Mănuilă, fiu al acestui sat, în care s-a născut în data de 3 iulie 1941 și unde și-a trăit întreaga sa viață, alături de soția și familia sa, din care a rănduit Bunul Dumnezeu să se nască și un slujitor al Sfințelor Altare ale Bisericii Strămoșești. Aici a făcut primele clase ale Școlii Generale, aici a muncit mai târziu, alături de familia sa, îndeplinind diferite activități, în sat, sau la comuna Conop, în administrația locală, sau în gospodăria sa, aici a învățat să iubească Biserica Străbună, pe care a urmat-o cu credincioșie, până în cea din urmă zi a vieții sale, petrecută în urmă cu 1 an, în Duminica lăsatului sec de brânză, pentru începutul Postului Mare, din Anul Mântuirii 2018 (în 18 februarie), îndată după încheierea Sfintei Liturghii, unde a cântat la strună. În semn de cinstire pentru memoria sa și răspunzând chemării familiei și a Preasfințitului Părinte Siluan, Înaltpreasfințitul Părinte Timotei, dimpreună cu ceilalți clerici slujitori, au venit la acest popas tradițional de rugăciune săvârșită pentru odihna sufletului celui mutat la cele veșnice și a rostit un cuvânt părintesc, de mângâiere și de învățătură. În acesta, Chiriarhul arădean a rememorat de pe parcursul vieții celui pomenit cele care au constituit meritele dobândite ca cetățean devotat țării și credincios de frunte al bisericii. Timp îndelungat, ca primar al satului s-a îngrijit aparte și de bunul mers al parohiei. Drept aceea, este cu cale a fi menționat cu cinste la acest moment comemorativ tocmai în Anul omagial al satului românesc în care se face referire și la primarii gospodari, astfel rămânând ca exemplu pentru localnici.

Potrivit tradiției locale, celor prezenți la slujbă le-au fost împărțite pachete cu dulciuri, iar pomenirea de la biserică s-a încheiat prin îndătinata agapă care se oferă în astfel de împrejurări.

Biserica de zid din Chelmac datează din anul 1815 și a fost ridicată în locul unei biserici mai vechi, din lemn, care a fost mai apoi transportată cu plutele, pe Mureș, în amonte și mutată în localitatea Tisa, unde există până în ziua de astăzi.

Duminica Vameșului și a Fariseului la
Catedrala Veche din Arad

În Duminica a XXXIII-a după Rusalii, Preasfințitul Părinte Emilian Crișanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Aradului a săvârșit slujba Sfintei Liturghii în Biserica „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul” din Arad.

Potrivit tradiției, Preasfinția sa a fost primit la intrarea în biserică de soborul de preoți și numeroși credincioși, tineri și copii, care s-au rugat împreună cu Ierarhul pentru iertare, smerenie, binecuvântare și au mulțumit lui Dumnezeu pentru tot binele și ajutorul.

În cuvântul de învățătură, tâlcuind pericopa evanghelică din Duminica Vameșului și Fariseului, Ierarhul a vorbit credincioșilor prezenți despre perioada Triodului, o perioadă a anului bisericesc, ce cuprinde Pos-

tul Sfințelor Paști și cele patru duminici pregătitoare (Duminica Vameșului și a Fariseului, a Fiului Risipitor, a Înfricoșătoarei Judecăți, a Izgonirii lui Adam din Rai). Denumirea acestei perioade provine de la cartea de cult numită Triod și folosită cu preponderență în acest interval, care conține unele canoane alcătuite din trei cântări (ode). Perioada Triodului este un timp de rugăciune mai intensă, de ascultare mai atentă a Sfințelor Scripturi, o perioadă de pocăință și de spovedanie, de împărtășire mai deasă și de milostenie arătată celor în nevoie. Înaintea începerii Postului Mare, Biserica a rânduit patru duminici pregătitoare, ca să învățăm că pentru înnoirea vieții noastre sufletești, pentru învierea sufletului din moartea păcatului și pentru întâlnirea lui cu Hristos Cel răstignit și înviat, sunt esențiale trei lucrări mari, și anume: rugăciunea smerită, pocăința sinceră și milostenia generoasă. Așadar, Biserica a rânduit ca noi să pornim la drum cunoscând scopul și traseul urcușului nostru duhovnicesc spre Înviere, dar și mijloacele de pregătire pentru a primi cu bucurie lumina Sfințelor Paști. Să unim astfel fapta bună cu smerenia în Duminica Vameșului și a Fariseului, să învățăm de la fariseu fapta cea bună, iar de la vameș, rugăciunea smerită. Prin pilda pe care ne-o spune, Mântuitorul Hristos ne învață că nu orice rugăciune este primită de Dumnezeu, ci numai rugăciunea smerită, făcută întru umilință: „oricine se înalță pe sine se va smeri; iar cel care se smereste pe sine se va înalța” (Luca 14, 11). Numai smerenia deschide ușile iertării păcatelor, iar cine se pocăiește în stare de rugăciune smerită își poate îndrepta viața.

Alături de Preasfinția Sa au slujit și PC. Pr. Prof. Cristinel Ioja, decanul Facultății de Teologie, PC. Pr. Traian Micoroi, parohul Bisericii „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul” din Arad, PC. Pr. Ioan Tulcan, PC. Lazăr Ioan, PC. Pr. Eugen Crișan, Arhid. Mircea Proteaș, Consilier Economic, Arhid. Gheorghe Lehaci.

Activitate preventiv-educativă derulată la
Școala Gimnazială „Mihai Eminescu” din Arad

Școala Gimnazială „Mihai Eminescu” din Arad a fost joi, 14.02. 2019, gazda unei activități preventiv-educative despre siguranța școlară (Tedi Maspex 2019), precum și a unor aspecte privind fenomenul de tip bullying, violența în limbaj etc. Activitatea educativă a fost coordonată de Agent șef Tocan Ciprian (Inspectoratul de Poliție Județean Arad), având ca invitat, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Timotei, Arhiepiscopul Aradului, pe Arhim. Conf. Univ. Dr. Teofan Mada, vicar eparhial.

Proiectul s-a derulat la inițiativa Școlii Gimnaziale „Mihai Eminescu” (prin implicarea: Prof. Ienciu Monica, Prof. Bara Cristina, Prof. Măran Rodica, Prof. Schillinger Monica).

Școala este spațiul care trebuie să evite violența și agresiunea verbală, care duce la certuri, conflicte, țipăte, folosirea de apelative. Violența este o problemă tabu, despre care toată lumea se ferește să discute deschis. Pentru că actele de violență sunt ascunse de ochiul public sau chiar tolerate, nu există statistici care să reflecte într-adevăr cât de gravă este această problemă. Cicatricile emoționale pot să rămână cu persoanele toată viața. Școala este un spațiu deschis, sigur, de deprindere a unor relații de colaborare, colegialitate, deprinderi esențiale ce dezvoltă relații definite pentru viitorul copiilor. Abordarea unor asemenea subiecte trebuie avute la nivel de profunzime, la orele de dirigiență, de consiliere și/sau orientare.

(Știrile au fost preluate de pe site-urile episcopiaradului.ro și basilica.ro)

COMITETUL DE REDACȚIE

Președinte de onoare: ÎPS. Dr. TIMOTEI SEVICIU, Arhiepiscop al Aradului
Redactori coordonatori: Pr. IOAN TULCAN, Pr. CRISTINEL IOJA
Secretari de redacție: Pr. ADRIAN MURG, Pr. CAIUS CUȚARU,
SORIN GHEORGHE SĂPLĂCAN
Administrație: Pr. FILIP ALBU, Pr. LUCIAN FARCAȘIU

Articolele și corespondența se trimit pe adresa redacției:

Str. Academia Teologică, nr. 9, Arad
Tel/Fax: 0257-285.855, calea.mantuirii@yahoo.com
Tipărit la Poudique srl Arad.
ISSN: 1582-1951; Preț: 1 leu
Costul unui abonament este de 50 lei anual.